

Nr 137.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årligt understöd åt f. d. vicekonsuln i disponibilitet Charles Gustaf Fredholm; given Stockholms slott den 12 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Statsrådet Ewerlöf anmäler uppkommen fråga om årligt understöd åt f. d. vicekonsuln i disponibilitet Charles Gustaf Fredholm och anför vidare.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Fredholm är född den 25 juni 1865 och således 77 år gammal;
att han den 10 december 1892 förordnades till vicekonsul i Konstantinopel;
att han den 30 december 1893 förordnades att tillsvidare biträda med utförandet av de med drogmanbefattningen vid beskickningen i Konstantinopel förenade göromålen;

att han den 13 november 1896 utnämndes till drogman vid nämnda beskickning;

att han delvis i egenskap av tillförordnad chargé d'affaires förestod samma beskickning under tiderna 12 juli—10 september 1894, 26 juni—10 september 1896, 12 januari—30 mars samt 2 juli—28 september 1898, 12 juli—15 oktober 1899, 19 juli—7 oktober 1900, 27 november—12 december 1901 samt 2 juni—21 augusti 1902;

att han den 27 september 1893 förordnades till ombud i det internationella sundhetsrådet i Konstantinopel och den 27 mars 1896 till ombud i den internationella kajkommissionen därstädes;

att han den 10 juni 1903 erhöll begärt avsked från befattningarna såsom drogman vid beskickningen i Konstantinopel och vicekonsul därstädes;

att han den 11 oktober 1907 utnämndes till vicekonsul i Riga med konsuls namn, heder och värdighet;

att han den 9 oktober 1914 på egen begäran försattes i disponibilitet utan rätt till exspektansarvode;

samt att han den 30 juli 1930 erhöll begärt avsked från befattningen såsom vicekonsul i disponibilitet.

I en den 1 juni 1930 dagtecknad skrift anhöll Fredholm hos *Kungl. Maj:t* om avsked med vicekonsuls pension. Över ansökningsen avgav *statskontoret* utlåtande, vari framhölls, att enligt bestämmelsen i 3 § andra stycket av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension gällde såsom förutsättning för bibehållen pensionsrätt för konsulär tjänsteman, som försatts i disponibilitet, att han åtnjöte exspektansarvode eller annan eljest med rätt till pension icke förenad avlöning av statsmedel till belopp i intetdera fallet understigande det i sagda kungörelse för den av honom senast innehavda ordinarie befattningen bestämda pensionsunderlaget. På grund härav och då Fredholm icke åtnjöt rätt till avsked av statsmedel, sedan han den 9 oktober 1914 försattes i disponibilitet, vore Fredholm ej berättigad att vid avgången från anställningen i disponibilitet bekomma någon pension av statsmedel. Under sådana omständigheter kunde statskontoret ej heller anse anledning förefinnas att söka genom framställning till riksdagen utverka pension av statsmedel åt Fredholm. Den 30 juli 1930 beslöt *Kungl. Maj:t*, att den av Fredholm gjorda ansökningsen icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Därefter anhöll Fredholm i en till *ministern för utrikes ärendena* den 8 augusti 1930 avlåten skrift, att frågan om beredande av pension åt honom måtte upptagas till förnyad prövning. *Statskontoret* avgav häröver utlåtande, vari uttalades, att den omständigheten, att Fredholm under visst antal år såsom ordinarie tjänsteman erlagt pensionsavgifter, icke i och för sig syntes utgöra något skäl för att bereda honom pension. En i statens tjänst anställd ordinarie befattningshavare vore i regel skyldig erlägga pensionsavgifter, men pension utginge icke, därest vederbörande erhållit avsked, innan skyldighet för honom inträtt att avgå från tjänsten. Såvitt statskontoret hade sig bekant, hade pension utverkats åt befattningshavare som avgått, innan sådan skyldighet inträtt, endast i de fall, då vederbörande i anledning av sinnessjukdom

eller höggradig neurasteni icke kunnat bedöma följderna av ett avskedstagande. På grund härav och då den omständigheten, att Fredholm vid avsked från befattning å ordinarie stat blivit försatt i disponibilitet, icke syntes utgöra anledning att åt honom utverka pension, hemställde statskontoret, att den gjorda framställningen ej måtte föranleda någon åtgärd. Genom skrivelse från *utrikesdepartementet* den 12 september 1930 erhöll Fredholm underrättelse om att utrikesministern ej funnit sig i stånd att vidtaga någon åtgärd för att tillmötesgå Fredholms framställning.

Genom beslut den 14 oktober 1938 fann *Kungl. Maj:t*, efter hörande av *statskontoret*, en av Fredholms hustru Eva Fredholm gjord framställning om beredande av pension åt honom ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Med anledning av framställningar från Fredholm om understöd beslöt *Kungl. Maj:t* den 24 januari 1941, att till honom finge utbetalas ett understöd av 90 kronor för månad att utgå under tiden 1 januari—30 juni 1941. I anledning av ytterligare framställningar från Fredholm om understöd medgav Kungl. Maj:t vidare den 26 september 1941, att till honom finge utgå ytterligare ett belopp av 540 kronor, att utbetalas med 90 kronor för månad under tiden 1 juli—31 december 1941.

I en vid 1942 års riksdag inom första kammaren väckt *motion* (nr 43) hemställdes, att riksdagen måtte besluta bevilja Fredholm en årlig pension till det belopp, som kunde anses skäligt. *Riksdagen* (skr. nr 88) beslöt, att motionen ej skulle föranleda till någon riksdagens åtgärd. Den återopade därvid innehållet i *bankoutskottets* utlåtande (nr 13) i anledning av motionen. Däri uttalades, att det med hänsyn till de i ärendet föreliggande omständigheterna syntes utskottet, att skäl talade för en välvillig behandling av det i motionen väckta yrkandet om en pension av statsmedel åt Fredholm. Vid bedömandet av denna fråga borde enligt utskottets mening ett visst avseende fästas vid det förhållandet, att enligt vad som framginge av ett utav utländsk läkare utfärdat intyg Fredholm vid tiden för sitt avskedstagande ur statstjänst lidit av höggradig neurasteni i förening med själslig depression. Huruvida delta sjukdomstillstånd varit av så allvarlig beskaffenhet, att Fredholm på grund av detsamma varit ur stånd att överblicka konsekvenserna av sitt avskedstagande, undandroge sig utskottets bedömande. Såsom statskontoret framhållit, hade det emellertid tidigare förekommit, att pension utverkats åt befattningshavare i sådana fall, då vederbörande till följd av sinnessjukdom eller höggradig neurasteni icke kunnat bedöma följderna av ett avskedstagande. Enligt utskottets mening syntes med hänsyn bland annat till berörda läkaruttalande frågan om beredande av pension åt Fredholm böra upptagas till förnyat övervägande. Utskottet vore likväl icke berett att i dåvarande läge taga initiativ till en framställning till riksdagen i motionens syfte. Utskottet vore nämligen av den uppfattningen, att pensionsfrågan borde föreläggas riksdagen först efter en förnyad prövning av Kungl. Maj:t. Därest härvid förut sättningar skulle befinnas vara för handen för beviljande av ett årligt understöd åt Fredholm, syntes det kunna ifrågasättas att, intill dess beslut därom föreläge, Fredholm erhöle tillfälligt understöd enligt samma grunder som under år 1941.

Genom beslut den 27 mars 1942 har *Kungl. Maj:t* medgivit, att till Fredholm må tills vidare från och med den 1 januari 1942 utbetalas fortsatt understöd av 90 kronor för månad.

Över vad bankoutskottet i nämnda utlåtande anfört angående pension åt Fredholm har *statskontoret* den 19 maj 1942 avgivit infordrat utlåtande. Statskontoret har däri framhållit, att av den i bankoutskottets utlåtande lämnade redogörelsen över tidigare framställningar om pension åt Fredholm framginge, att statskontoret i sina över dessa ansökningar avgivna utlåtanden förklarar sig icke kunna tillstyrka åtgärder i syfte att bereda pension åt denne. Med anledning av bankoutskottets förslag om upptagande till förnyad prövning av sagda pensionsfråga uttalade statskontoret, att i den motivering, som i utskottsutlåtandet anförts för detta förslag, icke hade framförts några omständigheter, som icke varit för statskontoret kända vid ämbetsverkets handläggning av de tidigare pensionsansökningarna. Icke heller hade, såvitt framginge av utskottsutlåtandet, i förevarande pensionsfråga i övrigt inträtt sådana ändrade förhållanden, som kunde föranleda statskontoret att frångå sin tidigare intagna ståndpunkt. Enligt statskontorets mening borde därför det förnyade övervägandet av frågan icke föranleda till någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

*Före-
draganden.*

Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter anser jag mig kunna förorda, att förslag förelägges riksdagen om beredande åt Fredholm av ett årligt understöd av statsmedel, vilket synes böra bestämmas till 1,200 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt vanliga grunder. Jag hemställer alltså, att *Kungl. Maj:t* måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. vicekonsuln i disponibilitet Charles Gustaf Fredholm må, räknat från och med den 1 januari 1943, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 1,200 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar *Hans Maj:t Konungen*, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Birger Öhman.